زن تاریخی (شناخت زن از تاریخیت خود)

نگاهی بهزندگی دومین سلطان زن مسلمان در کشور های اسلامی

ملكهصلح

تهدیدآمیزی از بغداد به ســوی مصر نیز ار سال گردید. خلیف در این نامه چنین می گوید: اگر در مصر مردی برای پادشاهی یافت نمی شود، برای شما یک پادشاه بفرستیم، به دنبال اینها و در جریان جدایی سـوریه از مصر که توسـط ایوبیـان صورت گرفت، شـجرالدر جلسـهای یریا ہے اور اور اور اور ایری این اسر مهم با مشــور تی تشــکیل داد تا برای این اسر مهم با وزرا و امرا چار های بیندیشند. در این جلسه بود که امرای مملوک در عیسن راضی بودن از ملکه شجرالدر به خاطر مصالح کشور کناره گیری او را از سلطنت لازم دانستند و بدین تر تیب شخر الدر ــت و نهم ربيع الاول پس از فقط سهماه حکومت از سلطنت کنار کشید (مقریزی، نقل

از اوچوک، ۱۳۷۴، ص ۱۵۰)^۵. امرای دوستدار ملکه برای حفظ قدرت او امرای توسیستان معتبری عند برای عند برای معد مقدمه ازدواج او را با عزالدین آیبک فراهم نمودند و آیبک را به پادشاهی مصر رساندند. آیبک از غلامان بحریه بود که بیا خدمات صادقانهاش به ملک صالح و بیا ارتقاء مقام به مارت رسيد. جلوس پادشاه جديد بهوسيله نامه به اطلاع خليفه رسيد، ولي در امور مملکت هيچ نسوع دگرگوني انجــام نگرديد (ابوالفرج، نقــل از اوچوک، ۱۳۷۴؛ همان، ص ربو طرح، مسل از و پر ۴۵۴) ۶ شــجرالدر پس از از دواج با آیبک نیز مملکت مصر را همانند گذشـــته از پشتپرده اداره می کرد و حتی فرمان هایی نیز به اسم او صادر می گشت.

به مُرور زمـان روابـط شـجرالدر و آيبک رو ... تاكميت بهسردی گرایید و بهدنبال آن آیبک بصردی عرایته و بعدس آن بیده حاکمیت شـــرالدر را بر خودش گران دید و لذا درصدد کناردن و رها شنن از سلطه وی گردید برای دختر حاکـــم موصل رفـت و او را نامــزد کرد. شـــرالدر که بعد از آن از نقشــه قتل خودش بهوسیله آیبک در ترس و وحشت بود به فکر انتقامجویی افتاد و با دعوت از وی زمینه قتل او را توسط غلامان و خادمین فراهم آورد و در محل اقامتگاه خود در محلی به نام اوزبیکه در کنار رود نیل آیبک را کشت. شجرالدر بعداز آن از امرای ممالیک خواست تا اداره امور مصر را بر کرد. برعهده بگیرند، اما هیچ کدام از ترس نپذیرفتند. غلامان معز آیبک که از ماجرای قتل وی توسط رش بأخبر شـدند قصد انتقام از شجرالدر گرفتند. روز دوشــنبه بیســتونهم ماه به برج

ممالیــک بحریه و صالحیــه و بــزر گان دولت و مشــاوران در تألار بزرگ دربار جمع شده پس از مشورت و تبادل نظر به اتفاق آرانسبت به انتخاب شجرالدربه توافق رسيدند (خواندمير، ١٣٥٣، ج

مین مرا عسیم معنده دهم مراجی حار عن آیبک دست داشتند، اعدام کنند. شجرالدر نیز توسط همســر دوم آیبک و کنیزان و خادمان او در اشـر ضربات مهلک لنگه کفــش و جام حمام به قتل رسید و جسد او را در خندق کنار قلعه انداختند جسد ملکه مسلمین که روزگاری در ریبایی، هوش و ظرافت مانند ستار های بر تخت ایا به : ، مصری میدرخشید، روزها در خ کنار قلعه بر جُای ماند تا اینکه نزدیکانش او را از . تدوزیشدهاش شناختند و در قاهره ۔ شلوار دسہ در نزدیکیهای ســیدنصیر در داخل مســجد شــجرالدر در قبر خصوصی او بهخاک سپردند (ابوالفرج، نقل از اوچوک، ۱۳۷۴، ص۱۶۳۷)^۷ براساس کتیبیهای کیه در اطیراف قبه . جرالدر قرار دارد، ملکه این بنا را درسال

حمله بردنــدو او را زندانی نمودنــد. کنیزان او میان امرا تقسیم شدند تا تمام امرایی که در قتل

۶۴۸ ق، بنا نموده بود، مســجدی که در کنار آرامگاه اوست هنوز هم به نام مسجد شجرالدر یا مسجد خلیفه نامیده می شود. . شــجرالدر زنی مدیر، دیندارُ و خیرخواه بود. او معتقد به صلح و آرامــش در داخل مملکت

و منتقدیه صفح و ارشیش در دین مستقد بود. شـجرالدر مؤسس سلسله جدید ممالیک بحریه در مصـر گردیـد. ارسـال روپوش در برگزاری مراسم صره بهمناسبت حج اولین،بار بهوسیله شجرالدر متداول گردید شجرالدر در میان پادشاهان زن مسلمان جای خاص خود , ا دار د.

۱-عینی،عقدالجمان،ج۴،ص۳۰۷. ۳۰ مقریزی، سلوک، ج۱، جزوه ۲ ص۳۰۷ ۳- مقریزی، سلوک ج۱، جزو ۲، ص۳۶۱ ۴-عینی،ج۴،ص۳۰۵ ۵-مقریزی، سلوک، ج ۱، جزء ۲، ص ۸ – ۳۶۷ ۶-ابوالفرج، ص ۴۵۴ ۲-ابوالفرج، ج ۲، ص ۵۵۲

وب همسـر وی از پادشــاهان ایوبی بود که در یرد با در از این این مصر به حکومت رسید. ملک صالح فرزنــد ملک الکامل از پنجمین سلســله ايوبی بود که در جريان سـفر پدر به سوريه برای نبردباصليبيون به نيابتاز وی در مقام وليعهدی سيلطنت مصبر رابر عهده گرفيت؛ ملک صالح در بین کنیــزکان ترکاز دختر بســیار زیبایی به نام شــجرالدر دختــر عبدالله خوشــش آمد . (عینی، نقل از اوچ وک، ۱۳۷۴، ص ۱۳۹۹)، او را خریداری کرد و هنگامی که از او صاحب فرزندی به نام خلیل شداورا به نکاح خود در آورد و به مقام ملکه مصر ارتقا داد (مقریزی، به نقل از اوچوک، ۱۳۷۴، ص ۱۳۹) آ. ملک صالح همواره شیفته شــجرالدر بود و از مصاحبت با او لــدَت می برد. شجرالدر در شرایط بسیار سـخت و در روزهای مشــقتـبار و خطرناک هیچموقع همسر خود را تنها نگذاشت. شجرالدر هنگامی که ملک صالح ســلطان مصر شــدبالوبه مصر آمد. شــجرالدر فرزندش خلیل را در ســـن شش سالگی از دست دادو در سال ۶۴۷ق/هم همسرش ملک صالح را ز دست داد (مقریزی، نقّل از اوچوک، ۱۳۷۴، ص ۱۴۰)۲. شجرالدر بعداز فوت همسر شاز جایی که ملکهای بسیار عاقل بود مرگ همسر ش را مخفی مندگای سیدار عاقل بوده و معمر می را معظی نگهداشت تال تهدیدات صلیبیان فرانسوی که دمیاط را اشتهال کردهبودند کشورش از دارمان نگه دارد. شتجرالدر فوت ملکصالتح را تنها به امرای نزدیکش، از جمله به جمال الدین محسنی امرای نزدیکش، از جمله به جمال الدین محسنی فرمانده گارد محافظ و رئیس گروه بحریه اطلاع داد. پس از به خاک ســـپردن جسد همسرش در قاهره، شجرالدر وصیت صالحرا درمور دجانشینی

پسرش تورانشاہ و ســمت فرماندھی سپاہ امیر فخرالدین شیخی را برای امرا و مردم اعلام نمود وخواستار تبعيت از آنها شد. تمام امرا نيز اطاعت ما عبــور می کنند و معمولا دلیلــی برای بهخاط

به رانندگانی پیدا می کنیم که جرأت می کنند «راهمان را بگیرند». اما شیوه رفتار و عکس العمل

بت به کسانی که در پیادهروهاً «راهمان را

می گیرند» نیست. هویت ما هنیگام رانندگی

رای سایرین مخفی است و ما امکان فرار سریع

از موقعیت را داریم. بنابراین درباره زیر سوال رفتن

هویت و آبرویمان نگران نیستیم و از این و خشم را از اهداف سـخت به راحتی جابه جـا میکنیم.

درواقع، جابه جایی زمانی رخ می دهد که ما نیروی اختصاص یافته به یک هدف را به سوی یک هدف جایگزیــن دیگر هدایـت می کنیم. بــرای مثال،

. . . رسم که به خاطر ســریع راندن جریمه می شود در نظر بگیرید. او ممکن اســت از افسر راهنمایی

و رانندگی ناراحت شود اما مایل یا قادر نباشد که

چَيزى به او بگويد. وقتى اين فرد به رانندگان ديگر

یی سد احتمالا یا آنها تندخو خواهد بود زیرا آنها

هدف سهل تری برای تخلیه خشم هستند. برای کاهش خشــم هنگام رانندگی و به تبع آن ار تکاب

به برخی تخلفات خوب است بدانیــم که تقریبا هر رفتاری کــه از راننــدگان دیگر سـر میزند،

علت موجهی دارد و حتی اگر رانندهای عمدا به اشــــتباه رفتار می کند چرا ما هم بـــا تلافی کردن اشـــتباه کنیم؟! چرا باید اجازه دهیـــم که رفتار ما

را رفتار دیگران تعیین کند؟!اگر این کار را بکنیم همانند یک عروسک خیمهشبازی خواهیم بود

که حرکاتش توسط فرد دیگری هدایت می شود. به نظر میرسد آموزش اداره خشم دست کم برای رانندگان وسایل نقلیه عمومی ضروری باشد.

سُختی محسوب میشود. از سـوی دیگـر همـه میدانیم کـه تأمین

ر سوی بیصر مسیم می میم که کامین منابع مالی بــرای خیریه به عوامل بســیاری بســـتگی دارد. اگر رکود در بازار حاکم شــود،

. شاید بسیاری از کمکهای عمده شرکتها و کارخانهها قطع شده یا کاهش یابند. یا جذب

ر منابع مالی برای موضوعاتی که برای گروههای کمتــری از مردم مهماند کار بســیار سـختی

. در کنار اینها همه ما میبینیم که روشهای کارآفرینانـه و تکنیک.هـای بـه کار رفتـه در

دنیای تجارت چه رشدی داشـــتهاند و چگونه شــر کتـهای غول آســایی را به وجود آوردهاند

که بعضا درآمدی بیشــتر از چند کشور دنیا را سالانه کسب می کنند. با در کنار هم گذاشــتن این دلایل و بسیاری

. . رو او باری . ســـاثل دیگر عــدهای از فعــالان اجتماعی به بن نتیجه رســیدند کــه کارآفرینی اجتماعی

ی در از می می تواند بر ای می اور از من مان های غیرانتفاعی و خیریه باشد، تا هم پایداری کار آنها را افزایش دهد و هم توان اثر گذاری و

یجه بخشی فعالیتها را بالاتر ببرد. کار آفرینی اجتماعی و به ویژه کسب وکارهای

جتماعی موضوعـات مور دعلاقه من در حیطه کار آفرینی هســتند. در یادداشت بعدی درباره

فعالیتهای هیجانانگیزی که میشود در این

زمينه انجام داد، خواهم نوش

ین نتیجه رس

بهته . پیچیدگیهای بیشتر و بیش

ت به رانندگان همانند شــ

وه واکنش ما

م که تقریبا

ســـير دن آنها ندار يم، حس

ما نســ

امالخليل،شجرالدر جرالدر (درخت مرواريد) اولين س

مماليک مصر است. بعد از قتل تورانشاه امرای

و پیچیدگیی بسیتگی دارد، مشیکلات هی ــترى پيدا كرده و پېچيد کوهای بيسر و بينسرې پيدا برده و مىکنند.در نتيجه براى حل واقعى و نه موقتى اين مشكلات نياز به تخصص هاى گوتاكون و فعاليتهايى است كه تأمين هزيندهايشان براى يـك فعاليـت غيرانتفاعـى و خيريه كار ۳، ص ۲۵۱). ممالیک و امـرای آنها که لیاقت و جسـارت

شـجرالدر را در اداره امـور کشـور بزرگ مصر پــس از مـرگ ملکصالـح تــاروی کار آمدن تورانشاه دیده بودند، شــجرالدر را به حاکمیت مر مرانتخاب کردند. شــجرالدر به محض اعلام پادشاهی در کاخ منیل واقع در قلعه جبل در پ ســاحل نیل بر تخت نشست. شــجرالدر پس از جلوس بر تخت فرمانروایی ابتدا به دفع شــر دشــمن خارجی، یعنی فرانسـویها پرداخت، قلعه دمیاط را که یازده ماه در تسلط فرانسویها بودبا مذاکره از دست آنان خارج ساخت و .ر. ۴۰هزار دینار غرامت جنگی نیز دریافت نمودند. شــجرالدر همچنین در ابتدای کار مالیاتهای سنگین مردم را لغو نمود و بسیاری از مالیاتها را تخفیف داد. شجرالدر هر روز باوزراء خود برای رُسیدگی به کارهای مملکتی مجالس خصوصی تشکیل میداد و خود از پشت پر ده این مجالس را اداره می کند د. قبل از خوبا شندن از نظریات ر ، در علی سر عبی از بوید سیدی رسو سر عر وزراء خود هیچ حکمی صادر نمی کرد.در صورت تصویب مفاد فرمان ها از طـرف وزرا آنها را امضا می کُرد قبل از صدور هر فرمانی با مشاور اعظم خود که اتابک عزالدین آیبک نام داشت به طور مفصل مشــورت می کرد. ملکه عصمتالدین با جلب حمایت مردم، امرا و لشکریان امور مصر را بهتر از مردان زمان خود با قدرت هرچه تمامتر اداره می کسرد، اما پس از مدتی امسرای طرفدار تورانشاه و شساهزادگان رقیب سوریه علیه وی

کینه و دشمنی را آغاز کردند و با مُطّرح نمودُن اینکه یک زن نمی تواند به عنوان ملکه المسلمین پادشــاهی نماید، علیــه او بیا خاســـتند. نامه

_راغش مي آيد را مقابــل خود مى ب و می خواهد ک آنها را زیر بگیرد! چطور چنین تناقص بام تمان تمحیه ک دی فردی مدد ب ر ______ بر از یر بنیسرد، چنور چنین می را می توان توجیه کسرد؟ فردی مودب و پرخاشسگر! اگسر از همین فرد

به به نمان مدرم مسیمین میشود، پاسخ خواهد داد خیر. وقتی فرد دیگری را می بینیم و و نیز ما را می بیند، بهاحتمال کمتری همان میزان خشــم را نشان می دهیم؛ یعنی، کمتر از خشیم هنگام رانندگی. اگر فردی نسبت به کسانی که . ــتش دارنــد و همينطور ، ها خشم داشــته باشد، دوســـتش دارنــد و غريبه ها خشم داث می تواند خشم را فرافکنی کند به خودروهایی که درحال رانندگی با آنها مواجه می شــود. جابه جا کردن خشم به سوی افراد دیگر

بعد بهترین صریح و بری ن عرسم یک برد. وقتی افـراد دیگران را انسـانیتزدایی می کنند، این حالت به ایشــان اجازه می دهد تــا با دیگران به شــیوهای رفتار کنند که اگر آنهــا را از نزدیک . می دیدند، امکان نداشت آن طور رفتار کنند. وقتی درحال رانندگی هستیم، گرایش داریم تا راندگان دیگر را در دسته بندهای بسیار متمایز بنینیم: «احمــق هــا»، «ابلهها» و...! مــا با خود می گوییم که «من از خودروها عصبانی نیستم، از راننده های احمقشان عصبانی ام!» درحالی که هر روز وسایلنقلیه بی شــماری در بزر گراه ها از کنار

ما از خودتان بپرسيد

پر بپرسیدوقتی که کسی در پیاده رو سهوا به او تنه می زند آیا به همان اندازه خشیمگین ودب

ی برای مراجع مذکور نیز آسان تر بود و رانندگی در جاده بهترین شـرایط را برای آن فراهم می کرد.

مراجعىداشتمفوقالعاده وسربەزىر كەختى درطول حلسات مستقىمبەچشمھاى

". حالاشاىد ش

ے پے سی عدا مستعمی رامند یامو تور سوار ان را مقابل خود می بیند، خشم سر اغش می آیدو می خواهد که آنها را زیر بگیر دا

بىسىت،مىسىغيىم،مچىمىمھاى مننگاەنمىكرداايشان كە رانندەكاميون،ود،يكروز ازخشمخودھنگامرانندگى گفت که اغلبوقتی خودروهای کوچکی که آهسته می رانند

آپارتمانُ که میرسیم، دُقَایق طولانی صرف گفتو گوهای بیهوده و... میکن به هر حال، اگرچه بخشی از پاسخ به این سوال ها و پر سش های مشابه مربوط به قوانین راهنمایی و رانندگی و فنی-مهندسی است اما قسمت اعظم پاسخها به رفتار افراد مربوط می شود. برای مثال، پاسخها به رفتار افراد مربوط می شود. برای مثال، پدیدهای که به خصـوص این روزها بیشــتر با آن روبهرو هستیم یعنی خشـم و پرخاشگری هنگام رانندگی نوعی رفتار محسوب می شود و در حیطه علم روانشناسی است. مراجعی داشتم فوقالعاده مارور مودب و سـربهزیر کـه حتی در طول جلسـات، مستقیم به چشـمهای من نگاه نمی کرد! ایشان که راننده کامیون بود، یک روز از خشم خود هنگام رانندگی گفت که اغلب وقتی خودروهای کوچکی کـه آهسته میرانند یا موتورسواران

نی چرا وضع رانندگیی در ایران این قد

ت! آیا قوانین راهنمایی و رانندگی اشکال

دارد؟ یا فرهنگ رانندگیمان؟ چُطور است که مـاً در روابـَط رودُررو اينقدر

ـتيم اما وقتى

بنادی آدات هسا

مبادی اداب مستیم اما وقتی پای رانندگی بهمیان می آید، رفتارمان تغییر میکند؟ چطور است که هنگام رانندگی

گاهی بەقدری سریع میرانیم

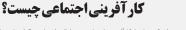
واجازه عبــور عابرپیاده از روی خطعابر را هـــم نمیدهیم که

گویــا ثانیهای اگر دیر برســیم

ریا ہے۔ جلسےمان در سازمان ملل متحدا یا تدریسمان در

دانشـــگاه آكســفورد! و... لغــوُ

میشود اما وقتی بــه ورودی

يونس ، ک میداند که برای حل یک مشــکل اجتماعی به -وجود آمده است و سود حاصل از فعالیتش را دوباره برای بهبود و گسترش خدماتش یا یک وجود آمده اس

ب ساخه از کار آفرینیی اجتماع بیوکار اجتماعی را هر کسیوکار برای حا بهعنوان یک شــاخه از کارآفرینـ

1 شاید در این چند سال اخیر اسمش را شنیده باشید، همین کار آفرینی اجتماعی را. کلمه ی که مدت زمــان طولانی ای از رواج و اســـتفاده از آن نمی کرمان طور می از رواع و استفاده از آن نمی گذرد. اسروزه کار آفرینی اجتماعی به هـر فعالیتی گفته می شـود کـه برای حل یک مشـکل اجتماعی از مفاهیم کار آفرینی و تکنیکها و روش هـای تجـاری و اقتصادی

فائزه درخشانى

بجتبى دلير

برخــی افراد رانندگــی بد را نوعــی دهن کجی بــه قانون و مراجعقــدرت میدانند. افــراد دارای

شخصت ضد احتماعی به گمان خود با رانندگی

ستحقیبا معادیمهنی به نمان خود بارسد بی ناایمــن درحــال زورآزمایـی، قدرتنمایـی و بهمبارزمطلبیدن قانون و مراجع قدرت هستند برخی نیــز هنگام رانندگی حـس برتری جویی و رقابتطلبی دارند و میخواهنداز همه جلو بزنند.

میخواهند بهتر بودن دستفرمان، رانندگی یا خودروشان را ثابت کنند. امــا جریمهها صرفا برای عدهای از این رانندگان بازدارنده است. اصولا

ر تنبیه، رفتار در ست را نشان نمی دهد و یادگیری رفتار مناسب ازجمله رانندگی ایمن، براسیاس

تشویق رفتارهای مطلوب میسر می شود. بنابراین بـرای بهبود رفتـار رانندگان باید سـازو کارهای مشوق رانندگی ایمن فعالتر شود.

سمونی (سندین عمل کندر در روزی در یکی از دوستی تعریف می کـرد، روزی در یکی از شهرهای کشـور اسـترالیا در حال رائندگی بودم که به دلیل ناآشـنایی با خیابان ها به اشتباه وارد خیابـان یکـطرفهای شـدم و خود را در مسـیر

مخالف و شاخبهشـــاخ بـــا تعدادی خـــودرو دیدم.

جالب این که رانندگانی که حق با آنها بود به جای این که شروع به رفتارهای پرخاشگرانه، بددهنی،

بوق دن، چراغ دن و... بکنند همگی ترمز کرده و متوقف شــدند! بهطوری که من توانستم به راحتی ر بر می توسیم مراحلی دور بزنم و در مسیر صحیح قرار بگیرم، اشتباهی که اگـر در ایـران رخ داده بود، می توانست به اتفاقات ناگواری منجر شود...

.۔ ر رفتار مناہ

استفاده کند. البتــه دربــاره جزييــات اين تعريــف عقايد یکسانی در دنیا وجود نـدارد و هر کس و هر

یدستی در نیز ریز برد سه رو بر سی و در سازمانی شــاخصهایی برای خودش تعریف کردهو معتقدند، یـک کار آفرینی اجتماعی بەدست مى آورد، تكيهُ كند. گروهى ديگر فكر ، می کنند گرفتن بودجه برای اجرای پروژه هایی برای دولت یا نهادهای عمومی هم می تواند جزو منابع درآمد کارآفرینی های اجتماعی باشد و گروه سوم استفاده از کمکهای مالی

. بلاعوض را هم ممکن و مفید میدانند. درواقع به نظر من مهم نیست ما چطور به قضیه نگاه می کنیم، مهم این است که بدانیم یک کار آفرینی اجتماعی بهجای تمرکز روی حداکشر کردن سود، روی حل یک مش اجتماعی تمرکز کرده است. _كل

. (توی پرانتز دلــم میخواهد اینجا به یکی از تعاریفی که شخصا به آن علاقه دارم اشاره کنم، تعریف محمد یونس از کسب و کار اجتماعی

بو کاری

